

Zasebni obisk predsednika Tita v Radovljici

Solze na delavčevem obrazu . . .

TITO... TITO... ŽIVEL TITO! TO SO BILE BESEDE, KI SO V NEDELJO KAKOR MOGOČEN VAL PREPLAVILE VSO RADOVLJICO. PRED GOSTILNO KUNSTELJ V RADOVLJICI, KJER SE JE TITO S SOPROGO JOVANKO IN DRUGIMI VISOKIMI DRŽAVNIMI GOSTI NEKAJ ČASA ZADRŽAL, NI BILO DO SLEJ SE NIKOLI TOLIKO LJUDI KOT TOKRAT. Z NEUGNANO NESTRPNOSTJO, Z GLOBOKIM IN TOLIM OBCUTKOM SREČE IN ZADOVOLJSTVA SO SE TI LJUDJE ZBRALI IN PRISRČNO POZDRAVLJALI TITA IN OSTALE GOSTE. MNOGI SO PRISLI, DA BI TITA PRVIČ VIDELI OD BLIZU, DA BI POTESILI DOLGOLETNO ŽELJO IN URESNICLI SVOJ SEN.

Okoli 15.30 so se visoki gostje nepričakovano pripeljali v Radovljico in se napotili v gostilno Kunstelj, kjer so preživeli nedeljsko popoldne. Zasebni gostilničar Tone Stihlerle je bil nemalo presenečen in vznemirljen. Streči takim gostom zares ni vsakdanja stvar. Toda prisotnost tovariša Tita in njegov značilen pristop, ki tako hitro poruši vse prepreke treme in vznemirjenosti, je opogumil ne samo gostilničarja, temveč vse prisotne v gostilni. Tovariš Tito je pristopil k vsakemu gostu v gostilni in se z njim rokoval. Zlasti toplo je stisnil roko 81-letni gostilničarjevi mami.

Tito je vnet lovec. To je pokazal tudi v nedeljo, saj se je takoj usedel za mizo, kjer so na steni visele lovške trofeje. Z zanimanjem si jih je ogledoval in o njihovi kvaliteti dal svoje mnenje. Lastnik gostilne pa je na željo Tita prinesel na mizo cviček. Visoke goste je postregel s krvavicami, pečenicami, gorenjskim želodcem, z domačimi klobasami ter s kislim zeljem z ocvirki.

Dva otroka sta se prerinila skozi gnečo v gostilno. Tito ju je takoj opazil, ju prijel v naročje in se z njima fotografiral. Tito je bil resnično razpoložen in zadovoljen. Domačo hči Jerico in sina Toneta je v slovenski vprašal, kako se učita v šoli. Jerica je Titu podarila steklenico brinovca. »To je dobro zdravilo za želodec«, je dragemu gostu povedal gostilničar. Z nasmeškom mu je Tito to potrdil. Soproga Jovanka pa je gostitelju zaupala, da so v to gostilno želeli priti že petkrat, pa nikoli niso uspeli. Tito pa je v šali takoj dodal, da bodo zato zamujeno nadoknadili. »Dobro kavo kuhate«, je predsednik pred odhodom pohvalil gostilničarja. Visoki gostje so se v prijetnem pomenku zadržali v gostilni do pol sedmih zvečer. Še preden pa so se poslovili, so rade volje ustregli željam navzočim domačinom v gostilni in se z njimi tudi fotografirali.

Ko je Tito s soprogo Jovanko Broz in ostalimi gosti zapuščal gostilno, se ji tisti hip zaslišal tenak otroški glas: »Tito, Tito...« Ljudje pa, kot da bi te besede razodevali njihov resnični ponos in srečo, njihov topel pozdrav in hvaležnost, so pričeli ploskati in s tem dali duška nepopisnemu razpoloženju in dokazali ljubezen in spoštovanje, ki ga gojijo do Tita, do našega vodstva. Tito je z nasmejanim obrazom odzdravil množici in vzkliknil: »Koliko vas ima ovdle!«

Še preden pa je Tito uspel vstopiti v avto, se mu je približal 32-letni Zdravko Bohinc, delavec v Litostroju, sicer pa domačin in s skoraj prosečim glasom dejal: »Tovariš Tito, dovolite, da vam vsaj enkrat v življenju stisnem roko!« »Može!« je prijazno privolil Tito in delavcu ponudil roko. Zdravko mu jo je močno stisnil. Tisti trenutek je imel v mislih samo eno željo; da bi bil ta stisk dolg, neskončno dolg! In občutil je predsednikovo roko in pri tem doživljal nepopisne trenutke sreče. Doživljal je pravzaprav še mnogo več... Veliko več kot prenesejo njegova čustva, njegova moška moč. Oči so mu nenadoma postale rosne in počutil se je nemočnega. Ko se je dodobra zavedel, se je Tito že peljal proti Brdu. Zdravko pa je ves ginjen in vesel odšel v gostilno, nekaj popil in se nato napotil domov k družini. Tam se je vsedel in kakor otrok zajokal. Debele solze so mu tekale po njegovem moškem obrazu. To so bile solze sreče in ponosa.

DRAGO KASTELIC

Gostilničar Tone Stihlerle iz Radovljice nam je pokazal trofeje, ki si jih je ogledal tovariš Tito

OBISK V KRANJU

Tita in njegovo spremstvo pozdravljajo delavke in delavci iz Tekstilindusa

Stevilka 40

Kranj

21. novembra 1964

Staroslovansko grobišče na Titovem trgu

Ob preurejanju Titovega trga v Kranju bodo v prihodnjih dneh nadaljevali; prekopati nameravajo ves Titov trg in najdbe, ki jih upravičeno pričakujejo, bodo zelo pomembni podatki za zgodovino Kranja pred približno tisoč leti. Kustos za arheologijo Gorenjskega muzeja Andrej Valič si od njih obeta razjasnitev marsikaterih nejasnosti (takratna vloga Pungrata, urbanistična vprašanja, problem komunikacij). Občinska skupščina Kranj kot investitor del pri obnovi Titovega trga ima za raziskovanja vse razumevanje. Letošnje najdbe so nadaljevanje odkritja iz leta 1953, ko so urejali prostor med južno steno cerkve in Prešernovim gledališčem. Tu so našli okrog 300 grobov. Po pridatkih so arheologi ugotovili, da gre v glavnem za staroslovanske, pa tudi za starejše ilirske in keltsko-latenske najdbe.

Se danja izkopavanja, ki jih vodi Gorenjski muzej in Zavod za varstvo spomenikov Kranj, sodeluje pa tudi Antropološki inštitut Univerze v Ljubljani,

bodo v prihodnjih dneh nadaljevali; prekopati nameravajo ves Titov trg in najdbe, ki jih upravičeno pričakujejo, bodo zelo pomembni podatki za zgodovino Kranja pred približno tisoč leti. Kustos za arheologijo Gorenjskega muzeja Andrej Valič si od njih obeta razjasnitev marsikaterih nejasnosti (takratna vloga Pungrata, urbanistična vprašanja, problem komunikacij). Občinska skupščina Kranj kot investitor del pri obnovi Titovega trga ima za raziskovanja vse razumevanje. Letošnje najdbe so nadaljevanje odkritja iz leta 1953, ko so urejali prostor med južno steno cerkve in Prešernovim gledališčem. Tu so našli okrog 300 grobov. Po pridatkih so arheologi ugotovili, da gre v glavnem za staroslovanske, pa tudi za starejše ilirske in keltsko-latenske najdbe.

A. Triler

Ko je bil svet mlajši še za polnih dvesto milijonov let, se je razprostirala na mestu, kjer je danes jugozahodni del ZDA, ogromna dolina. Na vzhodu se je končavala pod predgornji Rocky Mountains, na jugozahodu pa jo je omejevala še ena, neverjetno stara gorska vrsta. Čisto na zahodu pa se je mirno spuščala proti Tihemu oceanu.

Bilo je v času, ko se je dolga doba vladanja dinosavrov pravkar pričnjal. Ob rekah in jezerih so živeli ogromni, krokodilom podobni plazilci. Subtropsko podnebje je ob vodnih tokovih ustvarilo goste, neprehodne gozdove. V njih so rasla drevesa, ki so se kasneje spremenila v kamnite velikane. Še vedno jih lahko vidimo v Okamenem gozdu, ki je danes nacionalni spomenik, kjer so največja privlačnost za popotnika. Nekoliko so podobna našim smrekam, še več podrobnosti pa imajo z avstralskimi in južnoameriškimi.

Ko so se drevesa posušila in potem podrla, so jih pogoste poplave zakopale v blato. Drevesa so bila ponekod pokrita s tristo tudi več metrov debelo plastjo kamenja, usedlin in vulkanskega pepela. Pronicave vode, ki so prinašale s seboj različne kemikalije, so počasi spreminjale drevesa v kamen.

Rocky Mountains so se dvignile, z njimi pa se je dvignila tudi ogromna dolina pod njimi. Drevesa, čeprav še vedno globoko pod površino, so bila tako visoko nad morsk gladino. Delovanje vodnih tokov in druge erozijske sile so jih odkrile, pravtako kot sloviti Grand Canyon. Ta silovita erozija je bila na delu preteklih milijon let.

Kaj se je dogajalo z drevesi medtem, ko so ležala dolge milijone let pod zemeljsko površino? Prevladovalo je splošno mnenje, da so se vse snovi v njihovi prvotni celični strukturi raztopile, nadomestil pa jih je kremenjak. Nedavno pa so dokazali, da po odstranitvi kremenjaka iz okamenega lesa, ostanke struktura ista, še celo več, postane tako mehka, da jo je moč zdrobiti z rokami. Pravtako kot lahko naloga vsrka več soli, kot jo je moč najti v vodi okoli nje, tudi les zakopanih dreves očitno vsrka kremenjak, železo in druge minerale, ne da bi pri tem trpela njegova struktura. Ti minerali prodrejo v celice, kjer se je razkroj pričel že pred njimi. Železov oksid da okamenemu lesu njegove rdečkaste sence, manganov oksid pa temnejšo barvo.

Spanci, ki so pred mnogimi stoletji zašli v Ameriko, očitno niso videli in vedeli za pokrajino z njenim orjaškim okamenelim drevjem. Šele Conrado, ki je pred tristo leti obiskal ameriški jugozahod, jo prvič omenja. 1851. leta pa Sitgreaves poroča, da je našel ta kamniti gozd. Ko so leta 1883 končali železnico Santa Fe, ki pelje skozi Arizono, so ljudje postali pozorni. Vedno več jih je bilo, ki so obiskovali to presenetljivo prizorišče. Hiteli so zbirati poldrage kamne, ki so jih v naglici zamenjavali za dragulje. Neka družba pa je ustanovila laboratorij za rezanje in poliranje kamnov z namenom, da jih bo prodajala za mizne plošče in drugo. Če bi se to nadaljevalo, ne bi bilo potrebno veliko časa in uničeno bi bilo vse čudežno delo dolgih stoletij. Na srečo pa se ta nevarnost ni uresničila; 1906. leta so Okameneli gozd proglasili za Nacionalni spomenik.

Leta, ki so sledila, so posredovala nova odkritja, zaščiteno področje se je povečalo. John Muir, znani naravoslovec, je leta 1906 odkril nov del gozda in ga imenoval »Blue forest« (Modri gozd). Leta 1911 so morali znameniti Agate bridge (Most iz ohatov), okamenelo drevesno deblo, ki se boči nad devet metrov globoko sotesko, ojačiti s kamnitimi stebri. To orjaško drevo je dolgo skoraj 34 metrov in predstavlja naravni most.

Leta 1930 so Blue forest in Newspaper Rock priključili k Nacionalnemu spomeniku. V Newspaper Rocku so na peščenih čerch, vzdolž zahodne meje tega zaščitenege področja, našli različne rezljane predmete iz kamna, nedvomno delo človeških rok. Ti predmeti skupaj z Agate House (Hiša iz ahata) in različnimi drugimi ostanki govorijo o ljudeh, ki so živeli med okamenelimi drevesnimi debli približno od leta 500 do leta 1400. Ta so jim služila prav tako dobro za gradbeni material kot za izdelovanje orodja in orožja.

Tega, kako so si prastari prebivalci, ki so živeli na tem področju, razlagali nastanek kamnitega gozda, ne bomo nikoli zvedeli; pač pa današnji Indijanci pripovedujejo različne zgodbe

Okameneli gozdovi

o tem nenavadnem naravnem pojavu. Ena pripoveduje o boginji, kako je lačna, premražena in izčrpana od dolgega potovanja zašla v gozd. Z naglim udarcem je ubila zajca in ga hotela skuhati. Toda drevesa so bila vlažna in niso hotela goreti. Jezna in razočarana jih je spremenila v kamen, tako da ne bodo mogli nikoli več goreti.

Paiuti pripovedujejo, da predstavljajo drevesa zlomljeno orožje boga volkov. Področje, ki je danes Nacionalni spomenik pa je bilo njegovo bojno polje. Po velikosti njegovega orožja ni težko uganiti, kolikšna je bila njegova moč in sila.

Navahosi pripovedujejo tretjo zgodbo. Zanje je ta pokrajina grob strašne pošasti, ki jo imenujejo Yeitso. Bog sonca jo je uničil, ostale pa so samo njene kosti, ki jih predstavljajo okamenela debela.

Okameneli les so našli v več krajih na svetu. V nekaterih premogovnih krajih Anglije, v Yellowstoneu, v Napa County v Kaliforniji, toda severozahodna Arizona je najrazkošnejše barvno razstavišče okamenega lesa v svetu. Ob vseh teh kamnitih deblih, ki jih je razjedajoča naravna sila, po presenetljivem življenju v zgodovini, prinesla na zemeljsko površino in pokazala človeškim očem, pa se nehote postavlja vprašanje, koliko tega kamnitega razkošja še leži zakopana in čaka čarobne palice, da jih bo odčarala.

Severozahodno od Kamnitega gozda leži čudovita Painted (Slikovita puščava), fantastična pokrajina kanjonov in visokih planot, kjer barve žive in kjer je pokrajina mreža škrlatnih, rdečih in rumenih senc. Predsednik Hoover je tudi njo leta 1932 priključil Nacionalnemu spomeniku, ki meri danes približno štirideset tisoč hektarov in v katerem je šest okamenelih gozdov.

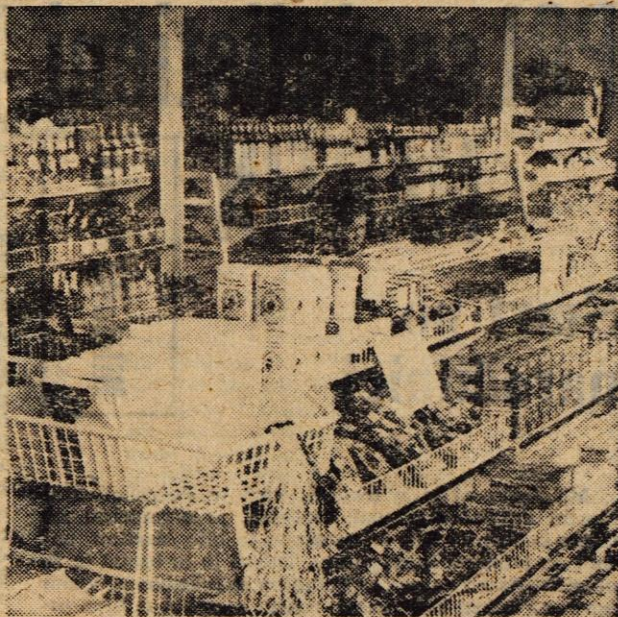
Okamenelo drevesno deblo iz katerega je položčen kos ohata

Kakšen je odnos potrošnikov do prodajalcev

LJUDJE

kje je vaš ponos ?

Vsekakor je v današnjih samopostrežnih trgovinah zaloga mnogo večja in tudi kvalitetnejša. Vendar pa je tu tudi večja možnost za nedovoljeno odnašanje posameznih manjših artiklov

Povrnimo se v mislih vsaj nekaj let nazaj in pogledimo, kako je bilo včasih v naših trgovinah. Sicer so bile založene, vendar je kupec težko ugotovil vse artikle, ki so jih v določeni trgovini prodajali. Poleg tega so bile pred »pulti« dolge vrste kupcev, ki so čakali, da so bili postreženi.

Danes je to že skoraj povsem drugače. Bolj sodobno in bolj praktično. Je pa nekaj danes slabše (za kar smo krivi ljudje sami), da si potrošniki kaj radi razne malenkosti ali tudi večje stvari prilastijo brez vednosti prodajalca. Prav zaradi tega sem se namenil, da napišem nekaj vtisov naših prodajalcev.

Obiskal sem tri trgovske lokale v Kranju. Vendar se stvari, ki so jih povedali trgovci, ne dogajajo samo v Kranju, temveč tudi drugod po svetu.

Prijatelju jih nesem pokazati

Obiskal sem eno največjih konfekcijskih trgovin v Kranju — »Modna oblačila«. Tu je vedno dovolj ljudi, posebno sedaj, ko je zima pred vrati. Povprašal sem za poslovodjo lokala, vendar ga ni bilo, zato sem zaprosil za kratek razgovor namestnico, tovarišico Anico PINTAR, da nam razloži težave in dobre strani samopostrežbe v konfekcijski trgovini.

Ste mogoče že tudi pri vas zasledili primere, da je kdo kaj odnesel, ne da bi plačal?

»To se je že velikokrat zgodilo, včasih odnesejo manjše stvari, včasih pa tudi večje, kakor nanese.«

Bi mi lahko povedali primer, ko je stranka odnesla blaga, ker je »pozabila«, da se mora

pred odhodom iz trgovine »javiti« tudi pri blagajni?

»Ni še dolgo tega, ko je prišlo v prodajalno pet mladih fantov (namensko ne bom navedel od kod so bili), s seboj so imeli tudi kovčke. Zakaj so jih imeli, ne vem, »mogoče« so šli na potovanje. Izbirali so si razne artikle. Dolgo niso nič kupili. Kar naenkrat pa je prodajalka zagledala enega od petorice, ki je nesel hlače iz prodajalne. Odšla je za njim in mu s silo vzela hlače iz rok. Dejal je, da jih je nesel pokazat svojim prijateljem. (Prijatelji so ostali v trgovini!) Poleg vsega tega pa je bil s prodajalko še zelo nesramen.«

Vsi si lahko iz tega primera ustvarimo sliko, zakaj je nesel hlače iz prodajalne. Vsekakor je moral kasneje priznati, da jih ni nesel pokazat svojim kolegom, temveč jih je ukradel.

Zanima me, kako pazite na nekatere kupce, ki se vam zdijo sumljivi?

»To je težko povedati, ker je skoraj vedno drugače. Težko je štirim ali petim ljudem — toliko nas je v eni izmeni — imeti pregled nad vsem prodajnim prostorom. Na okoli 450 kvadratnih metrih imamo nad štiri tisoč komadov razstavljenega blaga. Seveda mi lahko opazujemo šele takrat, ko je ljudi malo in še takrat, ko je že pri izhodnih vratih, ker se pač človeka lažje zapomnimo ali je bil pri blagajni ali ne. So pa tudi primeri, ko komu streže več prodajalk, vendar pri blagajni ne odda vseh blokov.«

Kot sem dobil vtis, da vseh tistih, ki to delajo, ne dobite, vendar gotovo veste, koliko vam primanjkuje, ko delate obračun — inventuro?

»Pri zadnji inventuri nam je manjkalo za okoli sto tisoč dinarjev blaga. Do sedaj nam je podjetje to povrnilo, od sedaj naprej bomo morale ves ta primanjkljaj plačati same, kar ni nič kaj prijetno.«

S tovarišico Pintarjevo se povsem strinjam. Vendar sem mnenja, da bi morali v takih lokalih kot so »Modna oblačila« urediti posebna ogledala, s pomočjo katerih bi lahko kontrolirali celotni prodajni prostor.

Zakaj tatvin ne kaznujejo?

Menda ni Kranjčana pa tudi okoličana, ki ne bi vedel, kje je v Kranju trgovina »Pri Petručku«. Tu pa sem se pogovarjal s poslovodkinjo samopostrežne špecerijske trgovine Marjano ŽBOGAR.

»Pri nas do sedaj še ni bilo kakšnih večjih tatvin. Manjših pa je mesečno okoli petnajst do šestnajst. Njihova vrednost je povprečno osemsto dinarjev. Težko je imeti v taki trgovini kot je naša, pregled čez ves prostor. Že nekajkrat sem zaprosila, da bi montirali posebno ogledalo za nadzor v trgovini, vendar ga še niso; mogoče je vzrok v tem, ker pri nas še ni bilo večjih tatvin.«

Kaj pa ljudje najrajši vzamejo s polic?

»Največkrat si »sposojajo« Argo juhe, razne drobne predmete, ki jih z lahkoto skrijejo v žep. Otroci pa razne bonbone, čokolade in napolitanke.«

Vsekakor je težko nadzorovati vse ljudi v takem lokalu, kjer je vedno dovolj ljudi. Tovarišica Marjana je na kraju še dodala, da vse tiste, ki jih dobijo pri takem delu, javijo na postajo LM, vendar ni še nikdar prišlo nazaj obvestilo, kakšne ukrepe so napravili s temi ljudmi. Seveda pa to ne zanima samo njo, temveč tudi druge poštene ljudi.

Kaj takega nisem pričakovala!

V neposredni bližini naše redakcije je samopostrežna špecerijska trgovina »Prehrana«, kjer sem poiskal poslovodkinjo Hildo RUPAR. Ko sem ji povedal svojo željo, da mi pojasni njeno stanje v trgovini glede nedovoljenega odnašanja posameznih predmetov iz trgovine, se je kar za glavo prijela. Malo začuden sem bil, zakaj je to napravila, vendar mi je bilo kmalu razumljivo.

»Nikdar nisem mislila, da je kaj takega mogoče. Ne vem, ali se ljudje ne zavedajo, da moramo vse to plačati mi, trgovci ali pa to delajo namensko.«

Ali mi lahko poveste nekaj števil o tem in mogoče tudi primer, kaj vse so že kradli?

»Tega je veliko. Samo v zadnjem času je bilo prijavljenih 23 primerov. Dejansko pa smo ugotovili po nastalem primanjkljaju, da jih je bilo skoraj trikrat toliko. Ko sem bila štiri mesece v Švici, se je dogodil samo en primer kraje. V njihovih prodajalnah so posebni kontrolorji, ki jih ljudje sploh ne opazijo. Praksa je pokazala, da je tatvin več v zimskem času, ko nosijo ljudje plašče.«

Če napravimo iz vsega tega zaključek, se nam v glavi poraja vprašanje: »Ali smo ljudje v 20. stoletju res tako nepošteni?« Priznati moramo, da je med nami precej takih, ki bi si radi prilastili tujo stvar. Praksa je pokazala, da je največ takih primerov pri ljudeh, kjer imajo dovolj materialnih sredstev (če vzamemo 38.000 din kot povpreček zaslužka našega delavca) za pošteno življenje. Ali je vredno za eno Argo juho, ki stane 60 dinarjev izgubiti svoj ponos in ugled?

Nič kaj prijetno ni poslušati primer profesorice in dijakinje, ki sta ukradli dve vrečki mandljev in vrečko lešnikov. Kaj če otroci zvedo za tisto učiteljico? Ali je ne bo sram? Trgovski delavci se trudijo, da nam bi na čimlepši in boljši način postregli in seveda tudi hitro, mi pa jim s takimi dejanji jemljemo veselje in zaupanje. Se vam zdi to pošteno? Meni ne, pa tudi mnogim drugim ne.

JOSK

Na policah v samopostrežni trgovini je vedno dovolj blaga, tako da ljudem ni treba čakati, da jih prodajalka postreže

POLsocialistični MARTIN

Smrt po naročilnici

Milčinski-Novak

Mladinski aktiv v tovarni, kjer je Polsocialistični Martin dokončno pogljal korenine, je organiziral zabavno-kulturni večer in naročeno je bilo Martinu, naj tudi on prispeva k programu. Tuhtal je in tuhtal in se odločil: »Razen na radio, gramofon in juke-box ne znam igrati na noben instrument, pojem lepo kot milijon pavov, jezik pa mi teče non-stop in domišljije mi tudi ne manjka: nastopil bom torej z literarno točko.«

In je povedal režiserju, da bo prebral lastni sestavek o tem, kako si predstavlja reči in razmere čez sto draginjskih let; seveda mu ne bo moč vtakniti preroški svoj nos v sleherno plat življenja novega sveta, nego bo obdelal le eno samcato in majčkeno podrobnost — neznanen detajl, kakor se reče.

Takole je bral Polsocialistični Martin na odru v dvorani sindikalnega doma:

V tistem času, ko bodo naše ceste brez jam in zadrage brez izgube, bo tudi smrt opravljala svojo bridko službo bolj pošteno in pravično nego dandanes. Prihajala bo po ljudi lepo po vrsti in starosti, po napotnici in naročilnici, točno in zanesljivo, ne prej, ne poznej, in če si je kdo ne bi mogel privoščiti, mu bodo odobrili potrošniški kredit! Vsem ljudem bo odmerjen enak čas življenja, vsakdo bo vedel, kdaj mu odbije zadnja ura. Seveda, z zvezami in protekcijo boste lahko prišli prej na vrsto, toda v načelu to stvari ne spremeni. Glavno je, da se bo vsakdo lahko pripravil počasi in preudarno na svoj konec. Izpolnil bo vseh devetstodevetindevetdeset obrazcev, ki jih bodo nvedli za ta primer, zbral vseh osemstooseminosemdeset potrdil, ki bodo potrebna za sprejem smrti, kupil vseh sedemstosemdesemdeset kolkov, brez katerih ne bo šlo, zadostil vsem šestošeststidesetim predpisom, ki jih bo določal zakon, se javil v vseh petstopenpetdesetih pisarnah, ki bodo urejale usodno selitev, dvignil vseh štiristoštiriinštrideset izkaznic, ki jih bo moral predložiti različnim pripravljanim komisijam, napisal vseh tristoštrinštrideset prošenj, ki jih bo zahtevala administracija, odgovoril na vseh dvestodvaindvajset anket, ki jih bodo vodili zavodi za statistiko, se

podvrget vsem sto najstjim testom, ki bodo pokazali, ali je sposoben za odhod, — skratka, vsestransko bo poskrbljeno, da si bo tovariš izselnik dobro zapomnil svečane dneve pred svojim koncem.

Zadnje dni bo potem sedel doma, praznično oblečen, in sprejemal sorodnike, prijatelje, znance, tovariše iz svojega podjetja, predstavnike sindikata, delegate političnih in družbenih organizacij, upnike in dolžnike, ki bodo prihajali se poslavljat od njega, nekateri celo z vencem ali šopkom, drugi z neporavnanimi računi in vrnjenim denarjem. Pred hišnimi durmi pa bosta namesto vratarja stala kombi servisa za postajilo smrti in bridka smrt, naslonjena na svojo uvoženo koso, ki bo z resnim dostojanstvom pozdravljala prihajajoče in odhajajoče s tovariškim »Zdravo!«

In ko bo prišla ura, se bo pač izvršila slavostna selitev na novi dom. Z zastavami, s tovarniško godbo in s svojimi bivšimi šefi na čelu sprevoda bo šel dragi izselnik na svojo zadnjo pot in se ginjen veselil vseh izkazovanih mu časti in pozornosti, kakršnih ni bil deležen vse življenje: navzočnosti predsednika Zveze borcev, ki se za časa njegovega življenja sploh ni spomnil, da se mora dragi izselnik prebijati z minimalno penzijo in skrhanim zdravjem, v partizanah načetim; nasmeška referenta za stanovanjska vprašanja, ki se je komaj pred tremi meseci dragemu izselniku pridušal, da občina ne more dobiti zanj niti sobice, čeprav je dobro vedel, da živijo v nekaterih štirisobnih stanovanjih po trije, dva stanovalca; solze v očeh direktorja tistega podjetja, v katerem je dragi izselnik skušal dobiti honorarno zaposlitev, pa se mu je izmuznila, ker je bila direktorjeva nečakinja slučajno potrebna lahke službe...

Seveda bo treba biti v ustanavljanju servisov za posojilo smrti hudo previden. Najbolje bi jo bilo treba dati v roke zasebnikom, kajti kar predstavljate si, kako nerodno bi bilo, če bi jo ravnali družbeni servisi, ki so že danes znani po nekalitetni izvedbi del, visokih cenah in predvsem po zamujanju rokov: oni, ki bodo na vrsti in bodo imeli že vse pripravljeno za selitev, se bodo jezili zaradi zamude, kakor se jezimo danes, kadar ni ob objavljeni uri in dnevu električarja, ključavničarja ali vodovodnega instalaterja. Neprijetno je, svečano sedeti doma in čakati še en dan in še en dan in gledati vprašujoče obraze svojcev, češ kaj pa še delaš tu! In ko se boš naveličal brezuspešnega zdenja doma, urgiranja po telefonu in pismenih pritožb in zagotovil šefa servisa: »Jutri pa za gotovo pridemo!«, boš stopil na cesto in nič ne bo manj mučno, osuplim prijateljem razlagati in se jim opravičevati, zakaj še nisi umrl. Clovek bi se polagoma pač privadil in zopet sprjaznil z mislijo na življenje, saj od prijaznih navad življenja se nikdo rad ne loči, toda prepričan sem, da ne bodo izostali nezasišani zapletljaji s socialnim zavarovanjem in pokojninami, kajti oni tam v kancelijah si zlepa ne bodo dali dopovedati, da še nisi umrl in se boš obrisal za pokojnino.

Zato vidim samo eno izbiro: smrt je treba zaupati privatnemu sektorju. Servis za posojilo smrti bo v zasebnih rokah tekkel kot namazan, sploh vsa pogrebna obrt se bo lepo dvigala in ohranjen bo učinkovit, lep red, opisan na začetku.

Po gorah je ivje, po dolinah je mraz

Ko se poveča zidarska dejavnost na gradbiščih — ko cene hotelskim uslugam v zimsko športnih centrih poskočijo kot svoje dni Pečar na planiški skakalnici, ko pordeči nos, ušesa — ko te listek na okenčku kioska obvešča za besedilom — »me ni, se grejem v bufetu« — ko povedo na bencinskih črpalkah, da je moč dobiti anti-fris, ko kurja jajca dobijo vrednost novejih jajc in ko začne doma robantiti boljša polovica, da nima še pelc plašča... tedaj vemo, da je temperatura padla pod ničlo in da je nastopil mraz. V času, ko pade živo srebro pod ničlo, nastanejo premmnoške komplikacije v vsakem pogledu. V mrzlih dneih se šele spomnimo, da pihva skozi razbita okenska stekla, skozi špranje pri zverženih oknih, vratih in pri tem, ko mašimo z različni mašili špranje, krepko preklinjamo vsa specialna dela obrtnikov. V tem času v stolpcih odpove na dvigalih vsa elektronika, avtomatizacija in se vsled tega razvije množičen šport, in to — nošenje kurjave iz kleti v sedmo, osmo ali celo deseto nadstropje. Nekateri se s to telovadbo izognejo prezgodnjemu staranju in arteriosklerozi. Po prostorih, kjer ni peči, pridno kurimo električne peči — crknejo varovalke, števec pa do konca meseca nasuče takšno številko, da ti kljub mrazu postane vroče, ko prejmeš račun za porabo toka. V podjetjih, kjer se pripravljajo na letno bilanco, se vodilni uslužbenci že čuhajo po plešastih glavcah in jih stréša mraz samo zato, ko brskajo po računih, kontih, saldih in jim računi ne štimaajo. Ne smemo pozabiti tudi na to, da se v ostrem in mrzlem podnebnju akti, obrazci, kartoteka, prošnje, oglasbe, paragrafi mnogo bolj ohranijo kakor v drugem času. Ko sem zadnjič premražen opozoril sprevodnico avtobusa, da je sedaj zaradi mraza že skrajni čas, da vstavijo v okna avtobusa manjkajoče šipe, je nastal zaradi tega tak kraval, da bi se gotovo začeli med seboj narobe božati, če bi kdo lahko v gneči potegnul roko iz žepa. Pri tem pa me je na moje opozorilo sprevodnica s svojim jezikom tako zdelala, da me je že grobar hotel vzeti s seboj kot nadomestek, ker je opazil, da mi pri inventuri manjka en šofer.

Kljub sedanjemu mrazu pa nam je mraz po žilah pregnala vroča novica oziroma sklep izvršnega odbora nogometne zveze Jugoslavije, da so nedisciplinirani dečki z zlatimi nogami za vse disciplinske prekrške — oproščeni kazni. Drugače rečeno — veliko grmenja, malo dežja — roka roko umije, a! pa vrana vrani ne izkljuje oči.

Novak Vilko
Radovljica

Grega

Nasveti za cenjene goste

Stopili ste v poln lokal in tam v kotu zagledali prazno mizo. Toda komaj ste se usedli, že prihitijo k vam natakar in z obžalovanjem pove, da je miza rezervirana. Ni vam treba vstati in razočarano oditi! Ljubezljivo se mu nasmehnite in z razumevanjem recite: »Nič hudega! Brez skrbi jo lahko odnesete in prinesete drugo.«

V juhi ste našli dolg ženski las. Razburjajo se le pusteži! Vi pa ga pokazite natakarju in mu z

zaupnim nasmeškom izkušenežnega ženskarja šepnete na uho: »Ali lahko dobim še ostalo?«

Na solati ste našli polža. Nikar ne izgublajte živcev! Pokličite šefa strežbe in ga pobarajte: »Ali morda pogrešate kakega natakarja? Zdi se mi, da je eden pravkar padel v mojo solato!«

Zrezek je trd, da se delajo iskre, ko se ga lotite z nožem. Nesramnež bo zahteval sekiro! Vi pa

boste poklicali natakarja in mu rekli: »Ali bi lahko tole vrnil vašemu kuharju? Možakar verjetno še ne ve, da mu je odletel podplat s čevlja!«

Pivo je mlačno kot jujlijska luža. Le mirno kri! Pohvalite natakarico: »Kako originalno! Še nikjer mi niso servirali čaja v steklenici za pivo!«

Plačilni se je grdo zmotil v vašo škodo. Ne bodite malenkostni in ne zaženite takoj vika in krika! Sočutno mu recite: »Veste, tudi jaz se za-

radi vojne nisem naučil dobro računati! Toda zdaj že nekaj časa hodim v večerno šolo. Ali naj vam nocoj rezerviram se-dež zraven sebe?«

Zrezek je ginljivo majhen. Prava reč! Zaposrite natakarja: »Ali bi lahko dobil zobotrebe? Veste, imam precej veliko luknjo v zobu, pa se bojim, da se mi tale zrezek ne bi v njej izgubil!«

Konzervirana GLASBA na ploščah

Kaj vse moramo vedeti pri predvajanju gramofonskih plošč - o čiščenju in negovanju gramofona

Vsak četrti Slovenec je lastnik radijskega sprejemnika, koliko pa je lastnikov gramofonov, tega nihče ne ve, ker pač za gramofone ni potrebna prijava. Le eno je gotovo: v bodoče se bo število gramofonov tudi pri nas tako povečalo, da bo doseglo in preseгло število radijskih sprejemnikov. Tak proces tehnično glasbenega razvoja je namreč značilen in v vseh državah enak, z razliko, da se pojavi masovno tedaj, ko so dani naenkrat vsi pogoji: dovolj velika izbira gramofonov in primernih plošč ter ugodna cena. Ljudje si namreč vedno bolj žele določene zvrsti glasbe, morda določenih interpretacij glasbe, ki jih je možno vsak čas reproducirati, neomejeno ponavljati — skratka, da so na dosegu roke. Tega radio in televizija pač ne nudi.

Za razliko od radia in televizije je doba trajanja gramofona zelo odvisna od pravilne uporabe, ker se s ploščami vred razmeroma hitro obrablja, hkrati pa je kvaliteta reprodukcije še odvisna od nege samega gramofona ter plošč.

Zato ne bi škodilo, če si nekoliko pobliže ogledamo vse tisto, kar je treba vedeti o gramofonu in ploščah, čeprav so tehnični podatki več ali manj znani, niso pa nikjer zbrani, razen morda na prodajnih prospektih proizvajalcev gramofonov, ki pa so spet značilni le za dotične proizvode.

Vsi moderni gramofoni imajo za predvajanje plošč štiri hitrosti: 78, 45, 33 in $\frac{1}{3}$ in 16 in $\frac{2}{3}$ vrtljajev v minuti. Tem hitrostim enako je vrezan tudi program na ploščah.

Plošč z 78 vrtljaji tovarne ne izdelujejo več, vendar so ponekod, sicer redko, še v rabi. Največ je tako imenovanih mikrožlebnih plošč s 45 in 33 in $\frac{1}{3}$ vrtljaji. Plošče s 16 in $\frac{2}{3}$ vrtljaji so namenjene le predvajanju nemuzikalnih del t. j. govornih oddaj kot so: učenje jezikov, recitiranje pripovednih del, govorov in podobno.

Gramofon, ki sam nima vgrajenega ojačevalnika priključimo na radijski sprejemnik na zadnji strani aparata, kjer sta za to določeni dve vtični puši. Tehniki imenujejo en del »vroči« in drugi »mrzli«. Ni namreč vseeno, kako obrnemo oba priključka. V obeh primerih sicer sprejemnik reproducira program, vendar spremlja predvajanje v enem primeru močno brne, kar je znak napačnega priključka.

Hitrost vrtenja krožnika mora vedno ustrezati številu vrtljaja, ki je označeno na ploščah. Često predvajanje z drugačno hitrostjo, ki se ga nekateri zelo radi poslužujejo zaradi karakteristične spremembe toka, poškoduje plošče, prav tako pa tudi safirna igla z modro ali zeleno piko (za normalne plošče) lahko uniči mikrožlebne plošče (mikrožlebne plošče reproduciramo vedno s safirno iglo, ki ima rdečo piko).

Ročico gramofona nikdar ne dvignemo s celo roko, temveč le z enim prstom n. pr. kazalcem ali kvečjemu palcem in kazalcem. Komaj dva grama težka ročica je zelo občutljiva, zato je treba z njo ravnati sila oprežno. Med predvajanjem ne prekinjamo reproduciranja z dvigom ročice, ker vsak tak premik poškoduje ploščo oziroma ustvarja raze. Raje utišajmo ojačevalnik na minimum in pustimo, da se plošča izteče do kraja ter avtomat sam izklopi električni motor, če nam program ni všeč. Če se bomo koj v začetku privadili na tak red, bodo naše plošče ostale brez raz in jih bomo lahko dalj časa uporabljali.

Kot smo že omenili, je hitrost vrtenja krožnika sinhrona s številom vrtljajev označenim na ploščah. Za kontrolo lahko sami ugotovimo, če nam motor in prenosni mehanizem res daje tačno število vrtljajev. Najenostavneje brez stroboskopa je, da položimo dinar direktno na krožnik in z uro v roki preštejemo vrtljaje v vseh položajih. Vsako odstopanje naznačenega števila zahteva popravilo v delavnici.

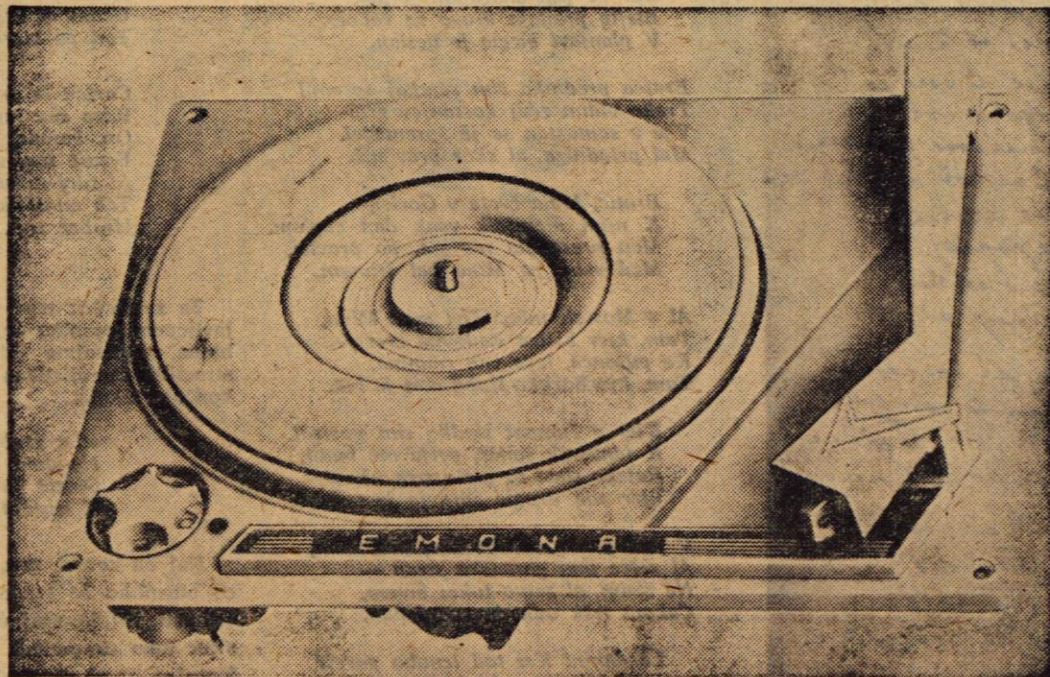
Na safirni igli se nabere po vsakem predvajanju (tudi ene same plošče) prah, zato je potrebno to nesnago pravilno odpihniti, če pa se nam to ne posreči, je treba očistiti safir z mehkim šolskim čopičem. Prav tako je treba plošče pred vsako uporabo očistiti prahu s čistilnim obročem, ki je priložen gramofonu ali še bolje s posebno antistatično krpo, ki mora biti vedno shranjena v papirju, da ne pridejo do nje delci prahu, peska ali celo kovinski opilki. Izredno koristno je, da so vse plošče spravljene v posebni omarici, ki se dobro zapre ali pa v zaščitnih dvojnih ovojih.

Po približno 300 urah predvajanja je potrebno naoljiti ležaje prenosnega mehanizma in krožnika. To lahko sami napravimo s kestnim oljem. Paziti je le treba, da ne naoljimo gumijaste obloge prenosnega mehanizma ali osi motorja. Ležaje samega motorja ni potrebno oljiti, ker imajo posebne sintrane ležaje, ki sami izločajo olje, podobno kot tisti v električnih brivskih aparatih.

Safirne igle so predvidene za odigranje približno 1000 strani normalnih (78) plošč oziroma za približno 300 strani 25 centimetrskih mikrožlebnih plošč. Uporabna doba igle je zelo odvisna od manipuliranja, čistoče in iztrošenosti plošč. V solidnih radiodelavnicah safirne igle pregledajo pod enostavnim mikroskopom in ugotove iztrošenost ali morebitno zamenjavo, če je konica že pretopla ali odskrbljena.

Na gramofonih so česte okvare: poškodovana safirna igla ali kristalni vložek. Skoraj vedno je vzrok napačno ali pregrobo ravnanje, pri upoštevanju navodil pa le iztrošenost. Ker sta safirna igla in posredno tudi kristalni vložek izrabljiv del gramofona je priporočljivo, da si že ob nakupu gramofona zagotovimo tudi ta rezervni del, ki ga bomo slej ko prej potrebovali.

Vsako že malenkostno popačenje glasov pri reprodukciji je znak, da je okvara na gramofonski dozi ali pa na ojačevalniku (radiu). V takem primeru je najpametneje takoj prekiniti predvajanje in gramofon z ojačevalnikom vred zaupati v popravilo kaki reparaturni delavnici. Okvaro na radiu, ne na gramofonu sami lahko opredelimo, ker se ista napaka pojavi tudi pri poslušanju programa z oddajnih postaj.

Sasijsa domačega gramofona »Emona« proizvodnje Iskra. Poseben nos primemo s palcem in kazalcem

Kakšni so postali Ganguinovi Tahiti

Otok Tahiti je tako zelo prevzel Ganguina, znanega francoskega slikarja, da se je tedaj pričelo novo obdobje v njegovi slikarski ustvarjalnosti. S svojimi slikami iz Tahitov je zaslovel po vsem svetu in mu predstavil prirodne lepote otoka in žena.

Mogočne palme obrobijo otok, ki ima črno-zrnata vulkanska tla z zalivi in dolgo obalo. V notranjosti se zemlja dviguje k zobčastim vrhovom ugaslih vulkanov. Morje, ki obliva otok, s iskri v vseh barvah. Ganguin je odkril to pisano paleto. Vendar pa otok ni več takšen, kakršnega je ljubil Ganguin. Ljudje so se spremenili. Skoraj zaman iščemo obraz tipičnega Polinezijsca, človeka, ki ga je predstavil svetu veliki slikar.

Svoj pečat je zapustila francoska uprava, pa tudi nemški mornarji med prvo svetovno vojno. Sledove njihove plodnosti vidimo v lepo raščeni dekletih in ženah, ki so Friede, Anne, Lieschen. Tudi ameriška invazija je Tahitiju dala svoje obeležje. Amerikanci so zgra-

dili ogromno letališče, na katerem lahko pristanejo tudi največja letala.

V deželo si želijo predvsem turistov z dolarji. Da bi tu ostalo čim več denarja, bodo zgradili hotel Hilton. (Znano nam je, da so tu luksuzni hoteli z nedosegljivimi cenami).

Število prvotnih prebivalcev je upadlo. Le malo tahitijskih deklet se izmakne grenkim darilom belih mož. Tahitijski niso mogli doumeti, da se morajo ubraniti vsiljivosti in poželjivosti tujcev. Raj se je sprevrgel v rajski bordel, v katerem so se vgnezdile boleznj, ki pripadajo belcem.

Niž nenavadnega ni slika: na lepi cesti, ki obkroža otok drviyo motorji vseh kalibrov. Nepremišljeni mladeniči vozijo predrzno. Vsakdo ima na začnem sedežu svojo »Dulcineo.« Ta sedi z bosimi nogami na eno stran. Dolgi črni lasje ji valovijo v zraku. Velika cvetica ji krasi uho in nežno se oklepa svojega drvečega prijatelja.

Ali so to le priložnostna ali prava in trdna poznanja? Na

obe vprašanji bi domačini odgovorili z »da.«

Otroci nimajo več značilnih potez. Mešančki so — vsemo-goči, tudi kitajski.

Pokrajina je slikovita, slapovi, gaji palm, katere je tako oboževal Ganguin, nasadi z bananami, polja sladkornega trsa, rdeči ingver in še in še gore kokosovih orehov, ki dajejo žejnemu turistu okusno sladko in hladno mleko. Vsakdo lahko opazi, da je na otoku prava izobilica čudnega, da je na otoku prava izobilica rib in orehov. Zato ni nič čudnega, da so domačini tako velikodušni z njimi.

Na deželi človek vidi le še malo ljudi oblečenih v značilno tahitijsko obleko, vsepovsod vidiš delovne halje, slamnike, moderne obleke in sončna očala.

Male kramarske trgovine, raztresene vsepovsod, nudijo ogrlice in vrvi iz školjk, biserne zaponke in rožaste krone iz plastike.

Lokali so polni turistov. Dekleta, ki strežejo so seveda oblečene v tiste tako ope-vane noše. Sicer si pa tahitijsko deklet danes raje nade-ne moderno pariško obleko kot krilo iz slame in pisani neдрček.

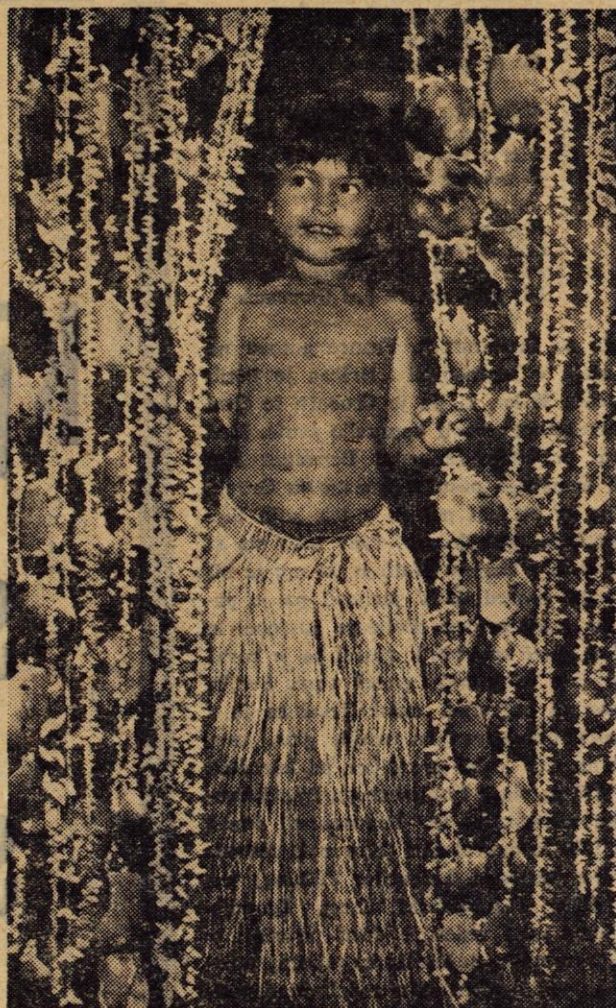
Grupa francoskih turistov je na vsak način hotela iz-takniti bar ali gostilno namenjeno le domačim obiskovalcem. Eden izmed takih lokalov je Bar Lea. Tja zahajajo predvsem poljedelski delavci s svojimi deklet. Moški so nizko, vendar lepo raščeni. Njihove kretnje so gibčne, vendar umirjene. Govorica je muzikalčna, posebno živahna pa je, če pijejo »hinano« (pivo). Pivnica je bogato okrašena. Domačini le slabo govorijo francosko, vendar so s francoskimi gosti kaj radi spustijo v razgovor.

PLES ZA TURISTE

Na glavnem trgu ljudje plešejo. Opojnemu nočnemu vonju se primeša še duh kokosovih orehov. Ljudje pojejo, plešejo in pijejo. Vendar plesišče ni vedno polno, ker je treba plačati vstopni-no. Dekleta plešejo, plesalci jim dvorijo. Vendar vsa ta dekleta zopet niso tako lepa kot si morda kdo zamišlja.

Ce človek išče, da bi na Tahitih našel svet, kakršnega je Ganguin upodobil, ga ne najde. Rastlinstvo je ostalo, ljudje pa so se spremenili. Čeprav statistika trdi, da je še vedno 30.000 pristnih domačinov, se je na splošno slika prebivalstva spremenila v nov tip ljudi.

Predvsem turistom so namenjene plesne svečanosti v pokrajini Hopuatara. Rado-

Otrok iz Tahitija. Nima več tipičnih potez, pozna se mu, da je »mešanček«

vednim tujcem hočejo prikazati pravo tahitijsko življenje, vendar pa je že preveč primesi civilizacije, da bi bilo res pristno!

Namesto vstopnic obesijo gledalcu okoli vratu cvetni venec. Cvetice prijetno hladijo in dišijo.

Plesalci in plesalke se pripeljejo z elegantnimi limuzinami pred svoje garderobe. Z majhnimi kovčki izginejo v garderobe. Kmalu se pokažejo dekleta v živobarvnih bikinih, preko hlač so privezana značilna travnata krila. Modro črne lase imajo razpuščene in jim bohotno valovijo. Rožnata krona jim krasi lepo glavo.

Dekleta je vodila starejša plesalka, ki je imela, edina dolgo obleko, ki je bila v prvi modi kolonizacije.

Izvajali so Tamaaraa ples. Navduši navadno tudi zelo razvajane turiste. Vse povsod se sliši klipanje fotografskih aparatov. Turisti občudujejo izvajanje, oči se jim ustavljajo na bokih in prsih lepo raščeni plesalk. S tiho zamaknjenimi obrazi, s povsem mirnim zgornjim delom telesa vrtijo plesalke svoje boke. Lasje jim pokrivajo vitke tilnike in jim padajo do pasu. Prav gotovo marsikatera Evropejka ali Američanka z zavidevanjem občuduje čudovite lase deklet. Vse telo je kot izklesano, roke lepo oblikovane in koža lepo rjava zagorela. Vsak njihov gib je eleganten in lep.

PECENI PRASICKI

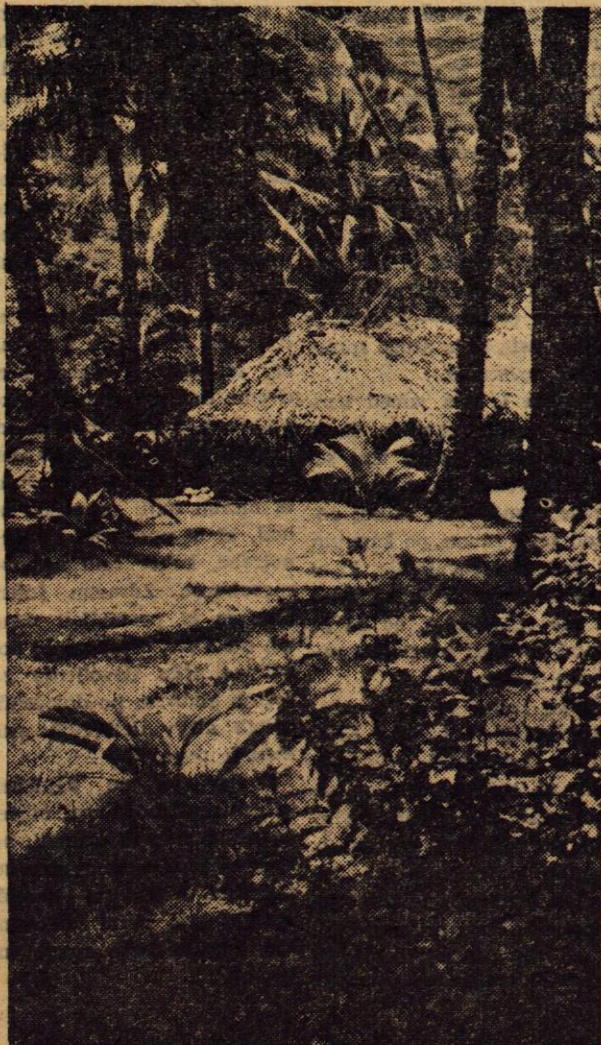
Po predstavi ponudijo gostom pečene prašičke. Pečejo jih med razbeljenimi kamni. Pripravljajo jih na kaj svojevrsten način pečejo jih skupaj z ribami, bananami in še posebno vrsto začimb.

Kot križnike ponudijo gostitelji razžagane bambusove palice. V velikih črnih školjčnih lupinah prijetno diši ribja solata. Enkrat se tujcu ni treba bati, kako bo lepo jedel, ker morajo jesti z rokami. Toda razočarani so, ko za garderobnimi kabinami zagledajo plesalke, kako jedo s srebrnim priborom in iz lepih porcelanastih krožnikov.

TAHITI NISO VEČ TAHITI

Vodja plesne skupine se imenuje Mme Madeleine Mona. Ponosna je na svoje ime in rada pouči ljudi, da se njeno ime izgovori »Mona.« Ona je prava varuhinja tahitijske folklore. Z žalostjo opaža, da je vedno manj vnetih mladih plesalcev in plesalk. Folklorni plesi ne privlačujejo več mladine.

Mme. Mona trdi, da se spominja, da je bila Ganguinu model pri znameniti sliki »Vahine note vi« (žena s sedežem). Slika je bila narejena leta 1892. Vsakdo ne more verjeti Mme. Moni, da je res ona pozirala, kajti je le preveč mladostna za leta, ki bi jih morala imeti.

Takšnih hišic je že zelo malo. Največkrat služijo le za filmske prizore

Jean Marais, najmočnejši in najlepši, obubožani, a plemeniti je s »Kapetanom Frakasom« zopet na naših platnih. Na prvi pogled se film ne loči od že znanih francoskih, italijanskih in ostalih psevdozgodovinskih spektaklov v blestečih barvah, s širokim platnom in stereo zvokom; le da je dogajanje še bolj nenavadno, na nekaterih mestih stopnjevano do absurdnosti. Prav to, smešnje situacij iz serijskih filmov, mu daje tisto kvaliteto, ki mu jo omogoča le parodična oblika, v kateri pretira določeno dogajanje do skrajnosti. V FILMU JE VSE MOGOČE in prelivajo se hektolitri krvi, V FILMU JE VSE MOGOČE in silaki podirajo gradove iz mavca, V FILMU JE VSE MOGOČE, še posebno pa parada slabega okusa, nemogočih zmesi plešev in dobri, stari (čeprav do skrajnosti oguljeni) srečni konci z zmago vsega »lepega, dobrega in plemenitega«.

Siloviti tek, v katerem junak dohiti konja, pobitje štirih razbojnikov z golimi rokami, neznanški pogum in podobne vrline niso nič nenavadnega, Frakas s tem ni prinesel nič novega, to sem videl v sto in sto filmih, to je gledal že moj oče, pa tudi ded, ko je bil še pri dvajsetih, ugotavlja gledalec, ko zapušča dvorano. Seveda ni nenavadno. Če Frakas situacije le poživi s še večjimi »podvig«, gledalec pa je navajen vedno večjih dejanj, vedno drznejših korakov, potem takem je Frakas (po sila preprostih pojmovanjih: še preprostejših gledalcev) le še bolj napet — in zato boljši — spektakel. In če je konec vedno enak in če gledalca zato nikoli ne preseneti, niti kakorkoli vpliva nanj, potem je Frakas skoraj revolucija, ki gledalcu mirno uniči vse iluzije in mu podre sanjski svet.

»Mi vemo, da vam je konec znan in da tak ni zanimiv. Zato vam ga povemo še pred pravim koncem,« je bila misel ustvarjalcev, ki daje filmu končni pečat. Pečat, ki gledalca vse »preveč jasno« opozori na to, da je bilo vse za kar je dve uri živel in vzdihoval, samo burka na račun vsega, kar imenujemo:

SERIJSKI FILM

GLEDALEC, KI LJUBIŠ TO ZVRST, dovolj torej, da se dalj časa pomudim ob NJEM, ki vlada nad proizvodnjo večine držav, ob FILMU INDUSTRIJI.

Rojen: okoli leta 1910 v Ameriki.

Značilnosti: Osladna, standardna zgodba in srečen konec.

Vzroki rojstva: Ob vse večjem dvigu produktivnosti v gospodarstvu so vrli lastniki producerskih družb hoteli prodati vse več tega omamnega blaga, ki je šlo tako dobro v prodajo. Rešitev so seveda kmalu našli: vložiti čim manj denarja in zato dobiti čim več. Tako so snemali

S snemanja vesterna — konjeniki Johna Forda

miljoni
igralcev

miljoni
gledalcev

miljoni...

Film na tekočem traku

nekatero prizore z več kamerami, jih med seboj pomešali in zmontirali iz tega nekaj filmov, ki so se razlikovali le po imenih glavnih junakov in naslovih. Tako jim je uspelo-uspeva jim še danes za mal denar narediti publiki dosti veselja.

Začelo se je, lahko rečemo, kmalu po rojstvu filma, za današnje pojme v dokaj primitivni obliki, z žanrom komedije. Ta je s svojimi preprostimi komičnimi dogodki (avtomobili so preskakovali tramvaje, torte po obrazih, padali so po tekočem traku in se reševali strašnih udarcev s slučajnimi pokloni) nudila obilo možnosti, za ponovno uporabo gagov (komična situacija, ki vzbudi smeh) na raznih prizoriščih. Spremenili so kulise, postavili pred kamero druge igralce in ponovili zgodbo v skoraj nespremenjeni obliki. Vzporedno s temi filmi so se začeli na platnih pojavljati kavboji s svojimi »dobrimi konji, nezgrešljivimi pištolami ob lepih dekletih, polnih hrabrosti in dobrote.« Tu se je tehnika snemanja že spremenila. Množične prizore, goreče hiše ali karavanske vozove, spopade v gostilnah in podobno so posneli z več kamerami kot filmsko solato, jo vključili v, med seboj skoro enake zgodbe in vse skupaj servirali gledalcem, navdušenim nad akcijo in zasolzenim ob dobroti in plemenitosti glavnih oseb. Radi popolne standardizacije vsebine, izraza in tipizacije likov ter negiranja najbolj osnovnih zakonov umetnosti, jih je navdušena množica hudo rada obiskovala. Z drugo svetovno vojno se stanje spremeni — menja se okvir dogajanja. Snemati začnejo vojaške filme, z junaki in zgodbo (seveda primerno prirejamo) iz vesternov. Namesto kalifornijskih puščav gledajo gledalci malajske pragozdove, namesto Indijancev Japonce, bivši šerif pa postane narednik in vse bi teklo mirno kot v vesternih, ako ne bi bili filmi delani za vojake. Pred vedno dobro žensko bitje se tu prične slačiti, da bi dvignilo moralo in filmsko proizvodnjo poplavi val komercialne, golote. Kr-

Prizor iz enega od ameriških vojnih filmov

lometri filma so tekli obenem s centimetrskim krčenjem obleke, tako da današnji fenomeni, kot je BB, nimajo več kaj sleči.

Evropa za Ameriko ni zaostajala. Namesto vesternov so tu nastajali zgodovinski spektakli, s katerimi o Italijani, poslužujoč se klasičnih principov serijskega filma, širokega platna, množice statistov in bleščečih barv osvojili publiko, ki je prav tako nezahtevna kot pred tridesetimi leti. Vse kar loči te filme od starih, je spremenjena tehnika snemanja, novi igralci in še nikoli videni hektolitri krvi, ki hjejo iz razparanih trebuhov. Grobost je tu, kot še nikoli doslej, prevladala nad vsem ostalim, tako da je smrt samo še kulisa oz. rekvizit.

Tako je še danes na križarskem pohodu serijski film, ki je samo obrtniško delo in grozi, da bo gledalce navduševal samo za cirkuško izpopolnjeno tehniko. Na srečo se tu in tam pojavljajo filmi kot je »Kapetan Frakas«, ki razkrinkavajo puhlost in šablono, v zameno pa nudijo začuden smeh ob koncu, ko gledalec sprejeda burko.

Filmi, ki bodo na sporedu

MONGOLI so italijanska »velika produkcija« iz serije tako imenovanih zgodovinskih spektaklov, ki so v lanskem letu neusmiljeno gospodarili po naših platnih in so gledalci plačali največ denarja za najbolj pomanjkljive prizore.

SKRIVNOSTNI JUDEX je s svojo zgrozljivostjo primeren za popestritev sporeda, saj obeta dokaj kvalitete, kljub negodovanju nekaterih, ki govorijo o razvlečenosti in moriji. Film je dovolj obetajoč in priporočamo ogled.

POD ISTIM NEBOM je pred kratkim končan jugoslovanski film, ki ga vsem priporočamo. Več o njem in jugoslovanskem filmu pa v pridojni številki.

ALEKSANDER NEVSKI je zgodovinsko pomembno delo, ki ga je na spored uvrstilo filmsko gledališče, vendar pa ne dosega kvalitete Oklopnice Potemkin ali Ivana Groznega. Pomemben je predvsem kot manifestacija Eisensteinove Marije o kontrapunktu slike in zvoka (glasbo je komponiral Prokofijev) in bo z OKTOBROM (na sporedu je bil v filmski šoli) dal delu publiki vse primere za Eisensteinove teoretične predpostavke tako glede zvoka v filmu kot o pojmu intelektualnega filma. VSEM LJUBITELJEM FILMA — TOPLO PRIPOROČAMO.

MORILEC »M« slovitoga Forsta Langa, videli smo tudi njegovo nekvalitetno »Ešnapurski tiger« in »Indijski nagrobni spomenik« v barvni verziji, se blizajoče se vojne in te slutnje ostvari v grozljivem filmu o nadljudeh »Metropolisu.« Film bo na sporedu v filmski šoli in priporočamo vsem, ki jih zanima žanr kriminalik in policijskih filmov, da se udeležijo predavanja pred predstavo.

Jutranje sonce je sijalo v sobo in tvorilo svetniški sij okoli njene glave. Enkrat je obrnila svoj obraz v njegovo smer, ne da bi se zavedala, da jo opazuje. Teško je bilo najti napako na tej popolni glavi ali na lepi koži. Maurice se je zamišljeno pogladil po bradi. Novi interesi so stopili v njegovo življenje, začel se je nov lov. — Nato so se njegove misli vrnile k Johnnyju.

V rokah je imel zanesljivo sredstvo, s katerim se je lahko iznebil bahavega, grozečega in nerodno zaupljivega Johnnyja. Zadnja lastnost se je zdela Meistru najbolj nevarna. In če enkrat spravi s pota Johnnyja, bo s tem prebrodil marsikatero težavo. Mary ne more biti uporabnejša kot je bila Gwenda v prvi dobi njunega prijateljstva.

Inspektor Wembury!

Pri tej misli se mu je čelo nagubalo. Ta je bil mnogo nevarnejši kot Lenley. To je bil cel mož, izkušen, zvit, spustiti se z njim v boj, je bilo nevarno. Maurice je zmignil z rameni. Neumnost, upoštevati pri vsem tem še policijskega uradnika! Saj končno Mary ni bila toliko Wemburyjeva prijateljica, temveč bolj nekaka gospodarica. — Popolnoma je bila zatopljena v svoje delo, ko je korakal skozi njeno sobo in odšel v sobo, ki je ležala nad njeno.

Ko je odprl vrata, se je zgrozil. Spomn na Gwendo Milton in na mračno sodno dvorano je bil odvrten. Potrebno bo nekaj malega stroškov, da bo sobo spet spravil v red. Prostor bo treba očistiti in na novo preurediti, da ne bo pripraven le za bivanje, temveč da bo dovolj vabljiv. Ali bo mogel zvabiti Mary k sebi, če Johnny ne bo več na poti?

pico pisem. Listala je med njimi in je hipoma potegnila iz njih dopis.

»Maurice, kdo je Čarovnik?« je vprašala.

Brez besede je strmel vanjo, ko je slišal to ime.

»Čarovnik«, je končno iztisnil iz sebe.

»Tu je kabelogram, ki sem ga našla med stariimi pismi. Pozabili ste ga odpreti.«

Iztrgal ji je papir iz roke. Pisanje je bilo staro tri mesece in je bilo odposlano iz Sidneyja. Po podpisu je spoznal, da ga je poslal advokat, njegov agent v Avstraliji. Sestavljalo ga je le nekaj besed: »Utopljenec v Sidneyski luki identificiran, ni Čarovnik, o katerem domnevajo, da je zapustil Avstralijo.«

Mary je začudena gledala pravnika. Z njegovih lic je nenadoma izginila vsa barva in obraz se mu je spačil v grdo masko.

»Čarovnik!« je mrmral... »je živ!«

Papir v njegovi roki je trepetal. Počasi se je zbral in moral je najti pretvezo za svoj strah. Zasmejal se je in nadaljeval:

»Ah, to je star moj klient, ki sem ga imel svojčas prav rad — toda bil je propalica, da, še slabši kot propalica.«

Medtem ko je tako govoril, je trgal kabelogram na kosce in jih nato vrgel v koš za papir. Potem pa je nenadoma položil roke na njena ramena.

»Mary, jaz bi si namesto vas ne delal toliko skrbi zaradi Johnnyja. V tistih težavnih letih je in ima čudne muhe. Tudi jaz zaenkrat nisem zadovoljen z njim.«

Začudeno ga je pogledala. »Niste zadovoljni z njim, Maurice? Zakaj pa ne?«

11

Alan je vedel, da mu tega na pisalnem stroju natipkanega pisma sicer ne bi bilo treba upoštevati, saj se anonimnih ovadb na policiji ni manjkalo, bile so vsak dan na sporedu. Vedel je pa tudi, da je bilo treba v takem primeru, kot je ta, ko je informacija tako soglašala z že zbranimi informacijami in ki je tako potrjevala že določeni sum, vsekakor začeti s preiskavo. Šel je v svojo malo sobico, da bi v samoti rešil problem. Najenostavnejše zanj bi bilo prenesti preiskavo na kakega drugega uradnika ali pa oddati pismo naprej, toda bila bi to moralna strahopetnost. V vratih k njegovi pisarni je bilo okence, skozi katero je lahko videl, kaj se godi v pisarni, kjer so bili ostali uradniki. Ko je razmišljal o rešitvi problema, je v prvi sobi zagledal sloko postavo. Nenadoma mu je šinila v glavo rešilna misel, planil je k vratom, jih odprl in poklical k sebi doktorja Lomonda. Čutil je, da bo svoje težave še najlažje zaupal temu staremu zdravniku, čeprav si tega sam ni znal pojasniti, saj je vedel, da nima pojma o ravnanju policije. Vendar pa se je med tema dvema možema v kratkem času njunega poznanstva spletlo neko svojevrstno sporazumevanje.

Dr. Lomond si je izpod svojih gostih obrvi najprej ogledal malo sobo, potem pa je pomežiknil in dejal: »Zdi se mi, da ste v tegobah, Mr. Wembury.«

»Prav ste uganili,« je odvrnil Alan. Zaprl je za zdravnikom vrata in mu pripravil stol. Potem pa je v kratkih besedah pojasnil slučaj, ki mu je delal preglavice, medtem ko je Lomond pazljivo poslušal.

10

Čarovnik

To bo treba šele poskusiti! Najprej mora obračunati z Johnnyjem, to je bila zdaj njegova prva naloga, in ga spraviti tja, kjer ne bo mogel več nagajati ali škodovati.

Maurice je bil moder mož. Ni se približal dekletu in ni govoril z njo takoj po razgovoru z bratom, temveč je počakal nekaj časa, preden je spregovoril z njo. Zajtrka, ki so ji ga prinesli, se ni dotaknila. Stala je pred oknom in strmela tja dol na Flanders-Lane. Ko je zaslišala njegov glas, se je prestrašila.

»Kaj je z vami, ljuba moja?« Maurice je utegnil biti zelo očetovski in zelo nežen. Sodil je, da je ta način zblizevanja najbolj uspešen.

Utrujeno je zamajala z glavo. »Ne vem, Maurice. Tako me skrbi zaradi Johnnyja in biserov!«

»Zaradi biserov?« je ponovil z dobro izraženim začudenjem.

»Ali mislite bisere Lady Darnleigh?«

Prikmala je. Zakaj je Johnny lagal? je vprašala. »Ko je tistega večera prišel domov, je bilo prvo, kar je povedal: »V Park-Lane se je izvršila velika tatvina in Lady Darnleigh je izgubila svoje dragulje.«

»Johnny ni povsem normalen,« jo je mislil. »Jaz niti ne bi toliko pazil na njegovo besedičenje. Zdi se, da je njegov spomin v zadnjem času precej trpel.«

»To ni res!« Ni je mogel prepričati. »Natanko je vedel, kdaj mi je pripovedoval in niti govora ne more biti o tem, da bi bil pozabill!« Prestrašeno mu je gledala v obraz. »Ali vi ne mislite, da je...« Stavka ni povedala do konca.

»Da je Johnny kaj vedel o tej tatvini? To je neumnost, ljuba moja! Fant ima skrbi in to je čisto naravno! Saj ni ravno prijetno, če zletiš nenadoma med svet brez cvenka v žepu, kot se je to zgodilo Johnnyju. On nima niti vašega značaja niti vašega poguma, moja draga!«

Globoko je vzdihnila in se vrnila k svoji pisalni mizi, kjer je imela lepo urejene celo ko

Maurice je zmignil z rameni. »S celo kopico neprijetnih ljudi občuje — takih, ki jih v svoji pisarni ne bi nikoli trpel. Predvsem pa bi nikoli ne dovolil, da bi prišli vi kdaj v stik z njimi.«

Njegova roka se je ovila okrog njenih pleč, vendar se je z naglo kretinjo otresla tega očetovskega objema. Ni bila sicer prestrašena, toda bilo ji je neprijetno. Roka mu je zdrknila z njenih pleč in delal se je kot da njene nagle kretinje sploh ni opazil in da je njegov objem izzvalo le frenetno čustvo varuštva.

»Ali ne morete nič storiti zanj? Vas bo ubogal,« je prosila.

Toda on že ni več mislil na Johnnyja, temveč je bilo vse njegovo mišljenje in hrepenenje usmerjeno k njej. Prijela ga je za roko in ga gledala. Čutil je, kako mu vedno hitreje polje kri po žilah. Kako bi bilo, če bi Johnny ubogal Wemburyja in bi se odpeljal z biseri na kontinent — potem bi bila Mary...! Johnny bi se brez posebnih težav iznebil biserov in bi dobil zamje znesek, s katerim bi lahko živel več let. To so bile Meistrove misli, ko je nežno potapljal dekle po licu.

»Premislil bom, kaj bi se dalo storiti za Johnnyja,« je rekel. »Le nikar si zaradi tega ne razbijajte svoje ljubke glavice!«

Meister je imel v svoji privatni pisarni majhen pisalni strojček. Mary je slišala, kako je vse popoldne s težavo pisal pismo.

Ko je istega večera prišel inspektor Wembury na policijsko stražnico v Flanders-Lane, je našel tam pismo. Tipkano je bilo na pisalnem stroju bilo je brez podpisa, prinesel pa ga je kurir iz centralne pisarne. Sporočilo se je glasilo:

»Biserno verižico kontese Darnleigh je ukradel Johnny Lenley 37 Malpas Mansions. Verižica je zdaj v kartonski škatlici v kovčku pod njegovo posteljo.«

Alan je prebral sporočilo, obšla ga je globoka žalost, toda odprta mu je bila samo ena pot: pot dolžnosti.

»To je pa zelo nerodno!« Stresel je z glavo: »Človek, saj zveni skoro kot kaka drama. Po mojem mnenju ostane le ena pot, Mr. Wembury — z Johnom Lenleyem morate ravnati kot da se piše John Smith ali Thomas Brown. Pozabite, da je brat Miss Lenleyeve, kajti, kakor se mi zdi — spet je poredno pomežiknil — vas to najbolj bega, in obravnavajte slučaj, kot da gre v njem za nekoga, ki o njem sploh še nikdar niste nič slišali.«

Alan je počasi prikimal.

»Žal je to tudi nasvet, ki bi ga dal sam sebi, če bi hotel biti čisto nepristranski.«

Stari mož je potegnul iz žepa tobačnico in si počasi zvijal cigareto. »John Lenley, eh?« je dejal zamišljeno. »Meistrov prijatelj!«

Alan se je zdrznil, kajti zdravnik je s posebnim poudarkom izgovoril pravnikovo ime.

»Ali ga poznate?«

Zdravnik je odkimal. »Ves čas svoje službe sem imel navado, da sem se takoj seznanil s krajevnimi posebnostmi in priporočili, kakor hitro sem prišel v kak kraj. Tudi Meister je taka povest. Zame je najzanimivejši človek v Deptfordu in veselim se že tega, da se bom seznanil z njim.«

»Toda zakaj naj bi John Lenleyevo prijateljstvo z Meistrom...« je začel Alan, pa ni zaključil stavka. Saj je le predobro poznal usodni pomen tega prijateljstva.

Maurice Meister je bil vsekakor več kot samo pripoved. Bil je dejstvo, ki je prinašalo nesrečo. V kazenskem zakoniku se je odlično spoznal; vse vrzeli, ki jih je tudi v najboljših zakonih dovolj, je poznal tako dobro, da se mu je posrečilo ne enkrat, ampak zelo pogosto doseči za svoje kliente oprostilo razsodbo, kljub hudim obremenitvam. Bilo pa je tudi mnogo nezaupnih ljudi, ki so se čudili, kako so mogli ubogi tatiči, ki so si ga izbrali za zagovornika, spraviti skupaj potrebni denar, da so plačali visoki honorar.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 21. NOVEMBRA DO 28. NOVEMBRA 1964

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23 in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 21. novembra

8.05 Poje nam Koroški akademski oktet — 8.25 Melodije za razvedrilo — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene šole Vič-Ljubljana — 9.45 Igrajo mali ansambli — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Domači pele-mele — 12.30 Ljubici — pesmi — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz baletov Coppelia in Sylvia Lea Delibeya — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Arije in finale iz opere Faust — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mladinska oddaja — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 22. novembra

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 7.55 Mladinska radijska igra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 17.30 Humoreska tega tedna — 18.30 Melodije za nedeljsko popoldne — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Nočni komorni koncert

PONEDELJEK — 23. nov.

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igra ameriška simfonična godba na pihala — 10.15 Pisan orkestralni spored — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Domače in tuje virtuozne skladbe — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Španiji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Poslušajmo zborovske skladbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Svet tehnika — 19.05

Glasbene razglednice — 20.00 Slovenski izvajalci s slovenskimi melodijami — 20.20 Glasba in poezija — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 24. novembra

8.05 Kvintet bratov Avsenik s pevcema Emo Prodnik in Francem Korenom — 8.25 Lahka glasba — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Dueti iz Mozartovih oper — 9.45 Zvočne miniaturre — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj slovenske vokalno-instrumentalne glasbe — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 17.30 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital pianista Andreja Jarca — 20.20 Radijska igra — 21.20 Srebrni večer — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert z deli jugoslovanskih skladateljev

SREDA — 25. novembra

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Anselmi in solisti — 9.25 Dopoldanski domači pele-mele — 9.45 Pri domačih in tujih solistih — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Trio Avgusta Stanka — 12.30 Arije iz oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Slovenske narodne — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Učiteljskega pevskega zbora Emil Adamič — 20.20 Melodije jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 22.10 Igramo za ljubitelje zabavnih zvokov — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 26. novembra

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Domače viže in napevi — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš

prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Opoldanski domači pele-mele — 12.30 Delovni kolektivi — delovnim ljudem — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Naši pevci v operah — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Čestitke za praznik — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Lirika skozi čas — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Od Bacha do čeških klasikov

PETEK — 27. novembra

8.05 Jutranji divertimento — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Čestitke za dan republike — 9.35 Deset minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe — 10.35 Na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj narodnih — 12.30 Drobni prizori iz opere — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Igra klavirski duo Anne Bakowski — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Čestitke k dnevu republike — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavnih melodij — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvočni mozaič — 20.30 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.40 Vloga zbora v evropski glasbi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Pesem noči

K I N O

Kranj »CENTER«

21. novembra ital. barvni film NENAVADNI SVET ob 15.30, francoski barvni CS film KAPETAN FRAKAS ob 17., 19. in 21. uri, premiera francoskega barvnega CS filma MONGOLI ob 23. uri
22. novembra sovj. film ALEKSANDER NEVSKI ob 10. uri, franc. film SKRIVNOSTNI JUDEX ob 13. uri, franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 15., 17. in 19. uri, premiera domačega filma POD ISTIM NEBOM ob 21. uri
23. novembra francoski film SKRIVNOSTNI JUDEX ob 16., 18. in 20. uri
Kranj »STORŽIČ«
21. novembra amer. film FRA DIAVOLO, ob 16. uri,

amer. barv. CS film SEVERNINO OD ALIASKE ob 18. uri, amer. film VPRASAJTE KATEROKOLI ob 20.20, premiera franc. film SKRIVNOSTNI JUDEX ob 22.20
22. novembra ital. barvni film NENAVADEN SVET ob 10. uri, amer. barv. CS film SEVERNO OD ALIASKE ob 14., 18.20 in 20.40 uri, amer. barv. CS film VPRASAJTE KATEROKOLI ob 16.20
23. novembra amer. film SABRINA ob 16. in 20. uri, franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 18. uri

Stražišče »SVOBODA«

22. novembra franc. film SKRIVNOSTNI JUDEX ob 15. in 17. uri, amer. barvni film VPRASAJTE KATEROKOLI ob 19. uri, premiera ital. barv. CS filma MONGOLI ob 21. uri

Cerklje »KRAVEČ«

21. novembra amer. barvni CS film DOM NA GRICU ob 19. uri
22. novembra amer. barv. CS film DOM NA GRICU ob 16. in 19. uri

Naklo

22. novembra meh. barvni film V SLUŽBI PANCHAVILLE ob 16. in 19. uri

Kropa

21. novembra slovenski film SAMORASTNIKI ob 20. uri
22. novembra slov. film SAMORASTNIKI ob 16. in 19.30 uri

Jesenice »RADIO«

21. do 22. novembra amer. barv. film DR. JERRYJA CAROBNI NAPOJ
23. novembra amer. barv. VV film KONJENIKI
24. do 25. novembra švedski film VOJNI ZLOCINCI II. DEL
26. novembra nemški film DANES SE ZENI MOJ MOZ
Jesenice »PLAVŽ«
21. do 22. novembra švedski film VOJNI ZLOCINCI II. DEL
23. do 24. novembra amer. barv. film DR. JERRYJA CAROBNI NAPOJ
26. novembra jugoslovanski film SKOPJE 63

Zirovnica

21. novembra ruski film ZIVI ZAKOPANI
22. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESSA
25. novembra amer. barv. film DR. JERRYJA CAROBNI NAPOJ

Dovje-Mojstrana

21. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESSA
22. novembra ruski film ZIVI ZAKOPANI
26. novembra amer. film DR. JERRYJA CAROBNI NAPOJ

Koroška Bela

21. novembra jugoslovanski film SVITANJE
22. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMEN-TINA
23. novembra švedski film VOJNI ZLOCINCI II. DEL

Kranjska gora

20. do 21. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMMENTINA
22. novembra jugoslovanski film SVITANJE
26. novembra švedski film VOJNI ZLOCINCI II. DEL

Ljubno

21. novembra amer. barv. film ALAMO I. DEL ob 19.30
22. novembra amer. barv. film ALAMO I. DEL ob 18. uri

Duplica

21. novembra amer. film DVOBOJ NA SONCU ob 19. uri
22. novembra amer. film DVOBOJ NA SONCU ob 15., 17. in 19. uri
24. novembra jugosl. film MOŠKI ob 19. uri
25. novembra jugosl. film MOŠKI ob 17. uri
27. novembra ital. barv. CS film LETNE POVESTI ob 17. in 19. uri

Podnart

21. novembra franc. špan. barv. film PROTI JAMAJKI ob 19. uri
22. novembra franc. špan. barv. film PROTI JAMAJKI ob 17. uri

Radovljica

21. novembra angl. barv. CS film PLAMEN NA ULICI ob 20. uri
21. novembra amer. barv. CS film MORGANOVI GUSARJI ob 18. uri
22. novembra angl. barvni CS film PLAMEN NA ULICI ob 18. uri
22. novembra amer. barvni CS film MORGANOVI GUSARJI ob 16. in 20. uri, ob 10. uri matineja
24. novembra sovj. barvni film ZIVI ZAKOPANI ob 20. uri
25. novembra sovj. barvni film ZIVI ZAKOPANI ob 18. uri
25. novembra amer. barv. CS film SEJEM V TEKSASU ob 20. uri
26. novembra amer. CS film ZLATO SEDMIH GRICEV ob 20. uri

gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

Nedelja — 22. novembra ob 10. uri URA PRAVLJIC — peti program. Pionirje obišče pri Uri pravljic slovenske pisateljca Ela Perozi. Ob 16. uri Oxi'ia: BOG Z VAMI, MLADA LETA za IZVEN
Sreda — 23. novembra ob 20. uri priredi ansambel Bardorfer »VESELI VEČER«

MLADINSKI PLES V ZALOGU

V nedeljo, 22. novembra ob 15. uri bo KUD v Zalogu pri Komendi priredil mladinski les.

Francelj je torej naposled le dobil stanovanje. Vsekakor velik čudež, če pomislimo, da je bila v njegovem podjetju »Marelaexport« še cela armada inženirjev in kanclijskih tičev, ki so bili brez kvar-tirja. Francelj je namreč le preprost de-lavec, pa še brez žlahte v vodilnem kadru povrh. No, v podjetju je sicer že od nje-govega nastanka, toda prosim vas, le kdo neki še dandanes upošteva, ceni in nagra-juje dolgo in neprekinjeno zvestobo? Francelj to dobro ve, kajti njegova proš-nja se je valjala po predalih že **mastnih**

stropja ter pozvonim. Vrata se odpro in povabljen stopim v vžigalčno škatlico.

»To je predsoba!« razlaga Francelj. Na desno se odpro vrata v nekakšno pasjico.

»Kuhinjska niša!« pojasni Franceljno-va žena in stopi na stopnišče, da bi mo-jemu šopku nageljčkov porezala peclje do polovice, kajti taki kot so, segajo mo-dernemu stropu do ometa. S Franceljnom ostaneva sama. Pelje me v spalnico. Za-čuden se oziram, kajti vidim samo eno posteljo.

Preprosto urejeno

deset let. Vedno je prišlo kaj vmes, da so ključni novih stanovanj romaši v mlaj-še roke. Enkrat je bilo treba za vsako ceno pridobiti visokokvalificiranega strokovnjaka za odpiranje marel, drugič je stanovanje zahteval visokokvalificirani strokovnjak za zapiranje marel, tretjič se je ženil in potreboval stanovanje visoko-kvalificirani strokovnjak za sušenje ma-rel in tako dalje vseh teh dolgih deset let.

No, nazadnje, kot že rečeno, se zgodi čudež, in Francelj ima novo stanovanje. Pravkar zgrajeno, moderno, v bloku.

Pa me povabi, naj ga obiščem in si ogledam to dvosobno čudo, v katero se je pred štirinajstimi dnevi vselil s svojo ženo in opravo izpod kozolca, ki mu je nudil gostoljubno streho, vse dokler so visokokvalificirani strokovnjaki za marelo-logijo sitnarili za stanovanjske odločbe.

Kupim kot se spodobi, steklenico vina zanj, rože za gospodinjo, otrok pa zaradi kozolca itak še nimata in mi zatorej ni treba nositi čokolade in bonbonov. Tako grem in se povzpnem do četrtega nad-

»Za drugo ni prostora!« reče. »Saj veš: sodobna stanovanja, minimalna kvadratu-ra, cenena gradnja in tako dalje. Pa bo že šlo, dokler ni otrok: jaz spim tule, žena pa v sosednji sobi.«

»Hm,« pravim in nekaj mi ne da miru, pa vprašam. »Malce nerodna reč za poro-čeni par takole ločeno spati vsak v svoji sobi. Kako pa naredite tisto stvar, no, saj veš, zakonske dolžnosti in tako da-lje...«

»Oh,« se nasmeje Francelj, bodi brez skrbi, najinega zakona takale moderna arhitektura ne bo minirala! To imava pre-prosto urejeno. Če mi kaj takega pride na misel, požvižgam, žena me v sosednji so-bi čuje pa pride k meni!«

»Že, že,« me še vedno črviči od rado-vednosti, »kaj pa če si žer kaj takega zaželi? Ona vendar ne bo žvižgala, za žensko se to ne spodobi!«

»Seveda se ne!« mi pritrdi Francelj. »Veš, v tem primeru pa ona stopi do vrat in me vpraša: »Francelj, ali si zažvižgal ali se mi je le tako zdelo!«

ČUK V TRANZISTORJU

ZANIMIVOSTI

Atentatorji poslej brez uspeha

Slabi časi so nastopili za atentatorje in goljufe za-varovalnic, ki so se specializirali na strmoglavljenje letičih letal s pomočjo peklenjskih strojev. Z uporabo novega varnostnega sistema se ne bo nikomur več po-srečilo v prtljagi vtihotapiti v letalo bombe, peklenške-ga stroja ali kakršnakoli eksploziva. Postopek je čisto preprost in ne moti potnikov. Celokupno prtljago sedaj pred prenosom v letalo postavijo na tekoči trak, ki se počasi pomika mimo specialne komore, kjer elek-tromagnetni valovi sprožijo eksplozijo vsakega more-bitnega razstreliva. Hudomušni Američani predlagajo atentatorjem, da pritrdijo razstrelivo v bodoče na zu-nanje strani letala.

Zelena krma brez zemlje

Kar se je mnogim zdelo še pred kratkim utopija, bo v kratkem že stvarnost. Dva znanstvenika — argen-tinski dr. Evgen Harsanyi in nemški Karel Ōpen — sta namreč odkrila postopek za pridobivanje zelene krme brez uporabe zemlje. Po popolnoma avtomatizira-nem postoku zraste v 8 dneh 30 cm visoka gosta trava za krmljenje živali.

Najvažnejše pri novem postopku je pravilna hra-nilna raztopina in svetloba za obsevanje rastlin.

Znanstvenika sta postopek, ki je nedvomno revolu-cionaren, praktično demonstrirala na nekem sejmu v Nemčiji, s poudarkom, da še ni primeren za splošno rabo.

Uporabiti in nato zavreči

V zadnjih letih se je povsod po svetu silno razmah-nila potrošnja predmetov, ki se uporabijo samo enkrat in nato zavrežejo. Med nje sodijo papirnati robci, ki so prikladnejši, bolj higienski in cenejši od podobnih iz tekstila.

Tako so Nemci zgradili največjo evropsko tovarno za proizvodnjo papirnatih robcev. Ima kapaciteto 200 vagonov robcev na mesec, ali 300 milijonov zavitkov na leto.

Tovarna je avtomatizirana in izdeluje robce iz celu-loze — lesa. Na tekočem traku steče vsako minuto 5,23 m širok in 1 km dolg papirnati trak. Stroji ta trak nato zložijo, razrežejo in še prepognejo v obliki rob-cev ter jih končno tudi embalirajo po 10 ali 20 kosov skupaj. Za transport v potrošne centre ima tovarna na razpolago cesto, svoj železniški tir in pristanišče.

Kot smo že omenili, je celoten postopek avtomatizi-ran. Uslužbenci samo pritiskajo na ustrezne gumbe in kontrolirajo proizvodnjo.

Filmski posnetki iz srca

Srčnemu specialistu iz harwardskega vseučilišča dr. W. Gambleju se je posrečilo brez operacije filmati no-tranjost delujočega srca. Skozi vratno žilo je napeljal dve žici direktno v srce. Ena žica je služila za raz-svetljava, druga pa je vodila svetlobo iz objektivna k okularju, oziroma posebni filmski kameri. Razvit film je popolnoma razločno prikazal delovanje srčnih za-klopk, kako se ritmično odpirajo in zapirajo — pri ži-vem psu.

Televizija

SOBOTA — 21. novembra

RTV Zagreb — 17.40 Fil-mi za otroke — 18.05 Glasbeni odmevi — RTV Ljubljana — 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Zagreb — 18.45 Mla-dinska igra — RTV Ljublja-na — 19.30 Vsako soboto — 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Aneke Gren-loh — RTV Ljubljana — 20.40 Sprehod skozi čas — RTV Beograd — 21.10 Medaljoni — RTV Ljubljana — 22.00 Dick Powell vam predstavlja — 22.50 TV obzornik

NEDELJA — 22. novembra

RTV Ljubljana — 9.50 Gozdni čuvaji — RTV Zagreb — 10.00 Kmetijska oddaja — Sportno popoldne — RTV Beograd — 13.40 Jugoslavija : SSSR — RTV Zagreb — 18.00 Mladinski TV klub — RTV Ljubljana — 19.00 87. policijska postaja — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — 20.45 Da ali ne — 21.45 Po-ročila

PONEDELJEK — 23. nov.

RTV Ljubljana — 11.40 TV v šoli — 15.20 Ponovitev — 16.40 Ruščina na TV — 17.10 Angleščina na TV — RTV Beograd — 17.40 Francozi pri vas doma — RTV Ljubljana — 18.10 Risanke — 18.25 Na-poved in TV obzornik

18.45 Kuharski nasveti — RTV Beograd 19.15 Tedenski špor-tni pregled — RTV Ljubljana — 19.45 Nagrade TV naročni-kov — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Moments misucaux — 20.40 Trilogelnik — TV drama — RTV Ljubljana — 21.40 Naš teleobjektiv — 21.55 TV obzornik

TOREK — 24. novembra

RTV Beograd — 18.30 Ohrid-ska legenda

SREDA — 25. novembra

RTV Zagreb — 17.10 Učimo se angleščine — RTV Ljub-ljana — 17.40 Risanke in lut-kovni filmi — RTV Beograd — 18.00 Slike sveta — 18.25 Napoved in TV obzornik —

18.45 S kamero po svetu — RTV Zagreb — 19.15 Kon-cert z muzeja — RTV Ljub-ljana — 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.30 Lirika — 20.40 Deset zadetkov — 21.40 Kulturna tribuna — 22.10 TV obzornik

ČETRTEK — 26. novembra

RTV Zagreb — 10.00 TV v šoli — RTV Beograd — 11.00 Francozi pri vas doma — RTV Ljubljana — 16.40 Ru-ščina na TV — 17.10 Angle-ščina na TV — RTV Zagreb — 17.40 Mendov spored — RTV Ljubljana — 18.25 Na-poved in TV obzornik — 18.45 Po Jugoslaviji — RTV Beograd — 19.15 Melodija za

eno kamero — RTV Ljublja-na — 19.45 Kaleidoskop — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Narodna glasba — RTV Zagreb — 20.40 Ekran na ekranu — RTV Ljubljana — 21.30 TV obzor-nik

PETEK — 27. novembra

RTV Zagreb — 17.10 Učimo se angleščine — 17.40 TV v šoli — RTV Zagreb — 18.10 Skrinjica, ki pripoveduje — RTV Ljubljana — 18.25 Na-poved in TV obzornik — RTV Beograd — 18.45 Rdeči signal — RTV Ljubljana — 19.15 Koroški oktet — 19.45 TV akcija — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.30 Vihorski okraj — 22.30 TV obzornik